

МОНІТОРИНГ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

Л. В. ЛЕВЧЕНКО, кандидат економічних наук, доцент;

О. В. ГАСІЙ, кандидат економічних наук

(Вищий навчальний заклад Укоопспілки

«Полтавський університет економіки і торгівлі»)

Анотація. *Мета статті* полягає в комплексному дослідженні діяльності Національного банку України в умовах економічної нестабільності. Стаття присвячена моніторингу ефективності роботи центрального банку з метою створення умов для розвитку вітчизняної банківської системи. Висвітлено сучасні особливості функціонування Національного банку України. **Методика дослідження.** *Вирішення поставлених у статті завдань* здійснено за допомогою таких загальнонаукових і спеціальних методів дослідження: аналізу та синтезу, систематизації та узагальнення, діалектичного підходу. **Результати.** *Розглянуто особливості застосування НБУ інструментів грошово-кредитної політики. Здійснено оцінку діяльності центрального банку на вітчизняному грошовому ринку України. Визначено позицію НБУ щодо стабілізації грошового ринку в умовах економічної нестабільності. Практична значущість результатів дослідження.* У статті обґрунтовано, що вдосконалення діяльності НБУ сприятиме стабілізації вітчизняного грошового ринку. Основні наукові положення дослідження можна використовувати у практиці банків усіх рівнів банківської системи.

Ключові слова: банківська система, грошова маса, Національний банк України, норма обов'язкового резервування, рефінансування.

Постановка проблеми в загальному вигляді та зв'язок із найважливішими науковими чи практичними завданнями. Національний банк України є головною ланкою банківської системи держави. Без його результативної діяльності неможливий її розвиток, оскільки він значною мірою несе відповідальність за стійкість функціонування банківської системи, безпеку та стабільність, організовуючи й контролюючи її діяльність. Тому дослідження особливостей діяльності центрального банку залишається нагальним питанням сьогодення, особливо в умовах економічних потрясінь.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Обґрунтуванню сутності та напрямів діяльності центральних банків як установ забезпечення стабільності грошового обігу присвячено праці відомих зарубіжних вчених: Д. Ван-Хуза, М. Вудфорда, Г. Габбарда, С. Грея, Е. Долана, Б. Конурбаєва, О. Лаврушина, Ф. С. Мишкіна, Л. Максимової, Р. Мілера, Дж. Тобіна, М. Фрідмена, Л. Харріса, Дж. Хікса. Їх дослідження

спрямовані, в основному, на вивчення окремих аспектів діяльності центральних банків. Досить широке коло вітчизняних науковців досліджують проблеми грошового обігу та грошово-кредитної політики в Україні, а саме: Я. Белінська, А. Гальчинський, О. Дзюблюк, В. Лагутін, І. Лютий, В. Міщенко, А. Мороз, В. Опарін, М. Савлук, А. Чухно та ін. Дискусійність питань щодо сучасних особливостей діяльності Національного банку України зумовили мету дослідження.

Формування цілей статті (постановка завдання). Метою статті є дослідження діяльності Національного банку України в умовах складної економічної та політичної ситуації у країні.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Діяльність як будь-якого центрального банку, так і Національного банку України, зокрема, пов'язана з емісією грошових знаків – готівки (готівкова емісія) та з емі-

сією депозитних грошей (безготівкова емісія). Крім того, як емісійний центр держави НБУ має широкі повноваження щодо організації та регулювання готівкового обігу. Його функції визначено Законом України «Про Національний банк України» [1], відповідно до якого одним із напрямів діяльності Національного банку України є управління грошовим обігом.

У табл. 1 представлені дані, які характеризують грошову масу, що обслуговує грошовий оборот в Україні за 2008–2015 рр.

Як свідчать дані табл. 1, за період 2008–2015 рр. готівкові кошти, випущені в обіг НБУ, постійно збільшувались із року в рік. Мінімальне їх зростання мало місце у 2015 р. – 100,84 %,

а максимальне – у 2013 р. – 120,31 %.

Постійно збільшувався також показник грошової бази. З урахуванням того, що ці гроші не беруть участь у кредитному банківському обороті й додатково не збільшують масу грошей в обігу, а тільки є базою для її зростання, можна зробити висновок, що за період 2008–2015 рр. можливості із забезпечення зростання маси грошей збільшились в 1,84 раза.

Грошова маса за період, що розглядається, також суттєво зросла – в 1,93 раза. При цьому питома вага готівкових коштів, випущених в обіг протягом 2008–2015 рр., перевищує 33,02 %, що в порівнянні з економічно розвиненими країнами є досить значною.

Таблиця 1

Грошова маса, що обслуговувала грошовий обіг в Україні у 2008–2015 рр. [2, 3]

(на кінець року)

Показник		Період							
		2008 р.	2009 р.	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.
Готівкові кошти, випущені в обіг	Усього, млн грн	186 671	194 965	225 692	239 885	255 283	307 139	333 194	336 000
	Темпи зростання, у % до попереднього року	–	104,44	115,76	106,29	106,41	120,31	108,48	100,84
Грошова база	Усього, млн грн	167 538	170 536	200 092	209 565	222 786	261 870	304 811	308 237
	Темпи зростання, у % до попереднього року	–	101,79	117,33	104,73	106,31	117,54	116,40	101,12
Агрегат М3	Усього, млн грн	515 727	487 298	597 872	685 515	773 199	908 994	956 728	994 062
	Темпи зростання, у % до попереднього року	–	94,49	122,69	114,66	112,79	117,56	105,25	103,90
Питома вага готівкових коштів, випущених в обіг в агрегаті М3, %		36,19	40,00	37,75	34,99	33,02	33,79	34,83	33,80

Як свідчить вищенаведене, в Україні готівковий обіг продовжує відігравати у грошовій і платіжній системах значну роль, пов'язану, здебільшого, з обслуговуванням населення у процесі формування і реалізації його грошових доходів. Тенденції розвитку готівкового обігу відображають економічні процеси, що мають місце в Україні. Ситуація на готівковому ринку грошей розвивається нерівномірно й характеризується

нестабільністю.

Емісію депозитних грошей Національний банк України здійснює разом із банками через механізм грошово-кредитної мультиплікації. Так, центральний банк установлює для банків норму обов'язкового резервування частини залучених коштів. Збільшення норми резервування змінює співвідношення між обов'язковими та надлишковими резервами й відповідно змен-

шує можливості банків щодо надання позичок, а отже, і можливості щодо депозитної емісії, і навпаки. Розмір надлишкових резервів, характер їх використання і банки визначають самостійно, але на їх рішення впливають різні чинники.

В Україні норми обов'язкового резервування на початковому етапі розвитку України були основним інструментом для регулювання гро-

шово-кредитного ринку.

У табл. 2 наведені норми обов'язкового резервування за строковими депозитами нефінансових корпорацій і домашніх господарств та за коштами на поточних рахунках і депозитами на вимогу нефінансових корпорацій та домашніх господарств. За допомогою цієї таблиці відслідкуємо їх зміни.

Таблиця 2

Норми обов'язкового резервування в Україні у 2004–2011 рр. [2]

(%)

Період	Норми обов'язкового резервування, %			
	за строковими депозитами нефінансових корпорацій та домашніх господарств		за коштами на поточних рахунках і депозитами на вимогу нефінансових корпорацій та домашніх господарств	
	у національній валюті	в іноземній валюті	у національній валюті	в іноземній валюті
01.10.2004–24.12.2004	7	7	8	8
25.12.2004–31.08.2005	6	6	7	7
01.09.2005–09.05.2006	6	6	8	8
10.05.2006–31.07.2006	2	3	3	5
01.08.2006–04.12.2008	0,5	4	1	5
05.12.2008–04.01.2009	0	3	0	5
05.01.2009–31.01.2009	0	4	0	7
01.02.2009–30.06.2011	0	4	0	7

За період 2004–2013 рр. простежується проциклічний характер використання норм обов'язкового резервування. Особливо виразно це виявлялося у 2006–2008 рр., коли норми резервування досягали мінімальних значень. Підвищення нормативних резервних вимог із жовтня 2004 року по травень 2006 року пояснюється необхідністю подо-

лання інфляційних тенденцій в економіці, головною причиною яких було посилення фінансової нестабільності під час президентських виборів.

Починаючи із другої половини 2011 року, НБУ активно використовує даний інструмент, запроваджуючи більш жорсткі вимоги до формування резервів (табл. 3).

Таблиця 3

Норми обов'язкового резервування в Україні у 2011–2013 рр. [2]

(%)

Період	За строковими депозитами нефінансових корпорацій та домашніх господарств			За коштами на поточних рахунках і депозитах на вимогу нефінансових корпорацій та домашніх господарств		За коштами, залученими іншими депозитними корпораціями від інших депозитних корпорацій-нерезидентів та інших фінансових корпорацій-нерезидентів		
	у національній валюті	в іноземній валюті		у національній валюті	в іноземній валюті	у національній валюті	в іноземній валюті (крім російських рублів)	у російських рублях
		короткострокові	довгострокові					
01.07.2011–29.11.2011	0	6	2	0	8	0	2	2

Продовж. табл. 3

Період	За строковими депозитами нефінансових корпорацій та домашніх господарств			За коштами на поточних рахунках і депозитах на вимогу нефінансових корпорацій та домашніх господарств		За коштами, залученими іншими депозитними корпораціями від інших депозитних корпорацій-нерезидентів та інших фінансових корпорацій-нерезидентів		
	у національній валюті	в іноземній валюті		у національній валюті	в іноземній валюті	у національній валюті	в іноземній валюті (крім російських рублів)	у російських рублях
		короткострокові	довгострокові					
30.11.2011–30.03.2012	0	7,5	2	0	8	0	2	2
31.03.2012–29.06.2012	0	8	2	0	8,5	0	2	0
30.06.2012–30.06.2013	0	9	3	0	10	0	3	0

Посилення зовнішньоекономічних ризиків через невизначеність і нестабільність на міжнародних фінансових ринках, зменшення доходів від міжнародної торгівлі через погіршення кон'юнктури на світових товарних ринках, посилення попиту на іноземну валюту й висока ймовірність відпливу капіталу за кордон із IV кварталу 2011 року до I півріччя 2012 року змусили Національний банк України внести певні корективи у формування обов'язкових резервів. З метою недопущення в банківській системі ризиків, з іноземною валютою (кінець

2008 року – початок 2009 року) і для підвищення якійс складової ресурсної бази, Постановою Правління Національного банку України від 16.06.2012 р. № 248 [4] підвищено нормативи обов'язкових резервів на залучені кошти в іноземній валюті для формування обов'язкових резервів. На залучені кошти в національній валюті нормативи обов'язкового резервування залишилися незмінними (нульова ставка).

Починаючи з 01.07.2013 року, НБУ вносить певні корективи у формування обов'язкових резервів (табл. 4).

Таблиця 4

Норми обов'язкового резервування в Україні у 2013–2014 рр. [2]

(%)

Період	За строковими депозитами нефінансових корпорацій та домашніх господарств			За коштами на поточних рахунках і депозитах на вимогу нефінансових корпорацій та домашніх господарств			За коштами, залученими іншими депозитними корпораціями від інших депозитних корпорацій-нерезидентів та інших фінансових корпорацій-нерезидентів		
	у національній валюті	в іноземній валюті		у національній валюті	в іноземній валюті		у національній валюті	в іноземній валюті (крім російських рублів)	у російських рублях
		короткострокові	довгострокові		нефінансові корпорації	домашні господарства			
01.07.2013–29.09.2013	0	10	5	0	10	15	0	5	0
30.09.2013–18.08.2014	0	10	7	0	10	15	0	5	0
19.08.2014–30.12.2014	0	10	7	0	10	15	0	5	5

Підвищено нормативи обов'язкових резервів на залучені довгострокові кошти в іноземній валюті для формування обов'язкових резервів за строковими депозитами нефінансових корпорацій та домашніх господарств на 2 %. Окрім того, НБУ фіксує окремо норматив обов'язкового резервування в Україні в іноземній валюті за коштами на поточних рахунках і депозитах на вимогу для нефінансових корпорацій та домашніх господарств на рівні 10 та 15 % відповідно.

Починаючи із 31 грудня 2014 року, НБУ встановлює нормативи обов'язкових резервів за строковими депозитами на рівні 3 %, за коштами на поточних рахунках та депозитами на вимогу – на рівні 6,5 %.

Загалом можна зробити висновки про мінімальне використання Національним банком України інструменту обов'язкового резервування для здійснення впливу на діяльність банків.

В умовах складної економічної та політичної ситуації у країні, погіршення ринкових очікувань і різкого зменшення банківських депозитів Національний банк України з метою сприяння стабільності банківської системи активно проводив операції з підтримання ліквідності банків, сконцентрувавши свої зусилля на найбільш прозорих та зрозумілих стандартних інструментах рефінансування банків.

Процентні ставки за операціями рефінансування певною мірою відображають попит на відповідні види кредитів (рис. 1).

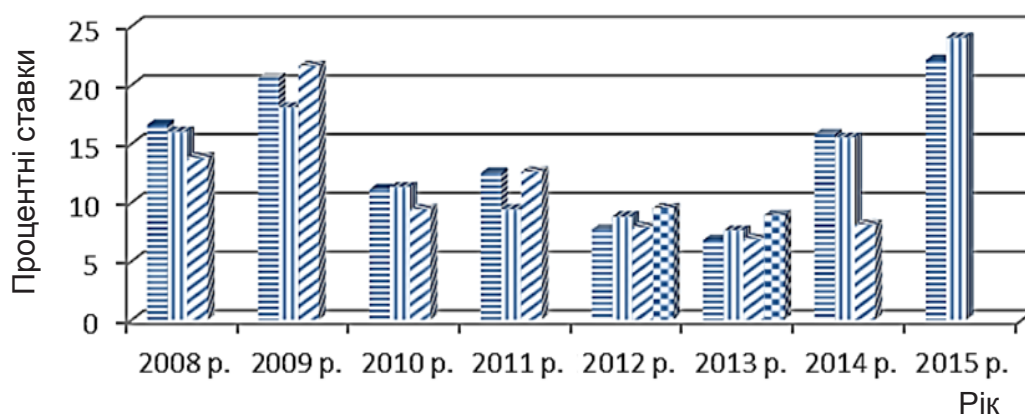

Рис. 1. Процентні ставки рефінансування за 2008–2015 рр. (ставки в річному обчисленні на кінець року), % [2]

Дані, представлені на рис. 1, свідчать, що ставки у 2009 р. за всіма кредитами рефінансування були найбільшими за досліджуваний період, оскільки у зв'язку із кризовою ситуацією банки потребували додаткових ресурсів. Після кризового періоду спостерігається помітне зменшення ставок за всіма кредитами НБУ, оскільки ситуація в банківській системі покращилася і в банків зменшилася потреба в залученні коштів шляхом кредитування центральним банком. У 2014 р. відбулось знову зростання ставок рефінансування, оскільки мала місце фінансово-економічна криза, каталізатором якої стали воєнні дії, у 2015 р. продовжилось зростання.

Що ж стосується процентної політики, то, починаючи із 2009 р., вона була направлена на збільшення ресурсної бази банків та активізацію процесів кредитування економіки (рис. 2).

З цією метою протягом 2008–2013 рр. облі-

кова ставка з кожним роком зменшується. Найнижчий рівень облікової ставки протягом указанного періоду характерний для 2013 року – 6,5 %. Серед чинників, що визначили рішення НБУ із зниження облікової ставки, були низькі девальваційні очікування ринку та істотне зростання ресурсної бази банків. Середньозважена ставка за всіма інструментами у 2008–2013 рр. також має тенденцію до зменшення.

У 2014–2015 рр. відбулось суттєве зростання як облікової ставки НБУ, так і середньозваженої ставки за всіма інструментами на кінець періоду, що спричинено фінансово-економічною кризою внаслідок воєнних дій.

Процентна політика Національного банку України у 2014–2015 рр. спрямовувалася на підвищення внутрішньої вартості гривні та сприяння зменшенню девальваційного й інфляційного тиску.

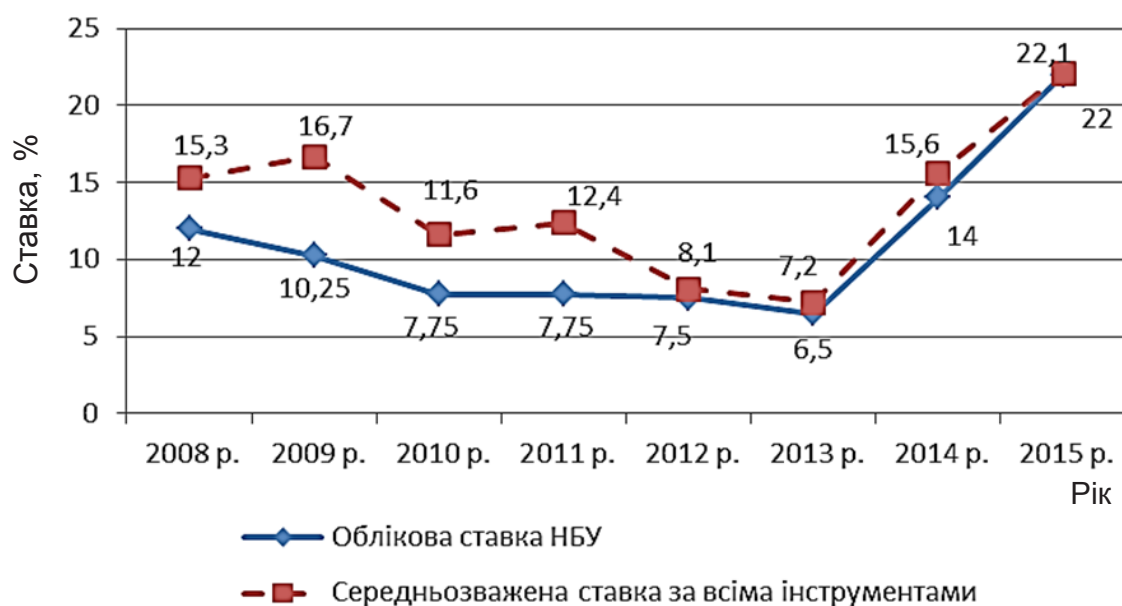

Рис. 2. Динаміка середньозваженої ставки за всіма інструментами та облікової ставки за 2008–2015 рр. (на кінець року), % [2]

Національний банк України в межах своїх повноважень щодо забезпечення стабільності гривні впливає на формування офіційного валютного курсу в результаті купівлі-продажу іноземної валюти на міжбанківському валютному ринку України. НБУ встановлює

офіційний курс гривні до іноземних валют без зобов'язання здійснювати за ним операції з купівлі-продажу. Динаміка офіційного курсу гривні (середній за період) до іноземних валют за 2008–2015 рр., установленого Національним банком України, наведена на рис. 3.

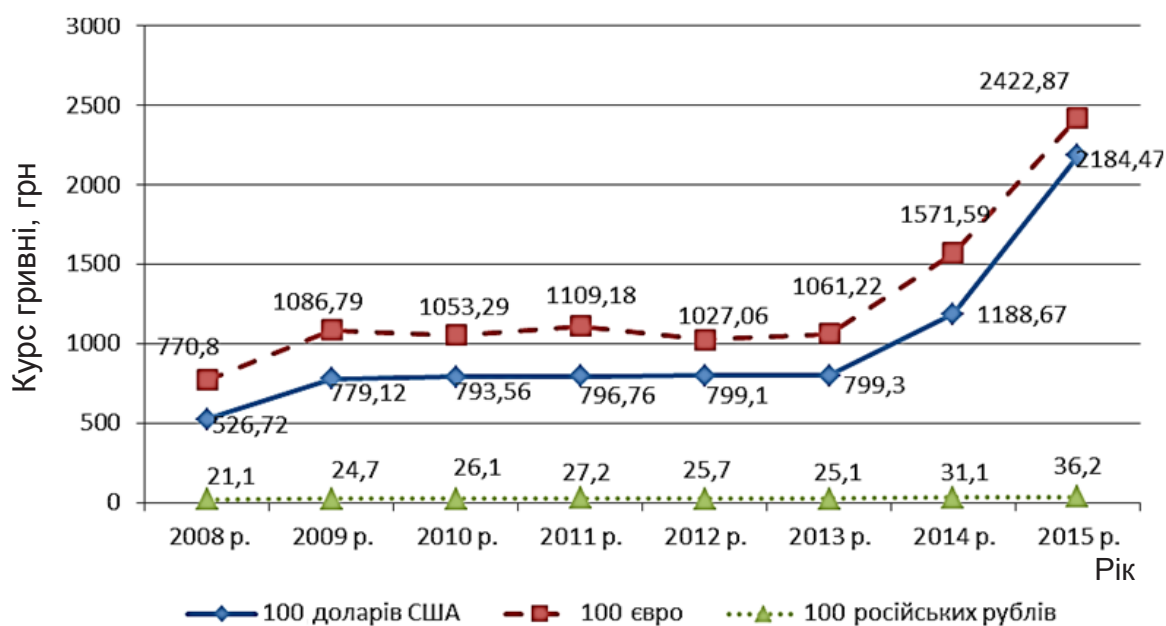

Рис. 3. Динаміка офіційного курсу гривні (середній за період) до іноземних валют за 2008–2015 рр., установленого Національним банком України [2]

Дані, наведені на рис. 3, свідчать, що за період 2008–2015 рр. офіційний курс гривні відносно долара, євро та російського рубля суттєво зріс. За 2009 рік гривня за офіційним курсом знецінилася до євро на 40,99 %, до долара США – на 47,92 % та до російського рубля – на 17,06 %. Період 2009–2013 рр. характеризувався відносно незначними змінами валютного курсу гривні до вищезазначених валют.

Динаміка показника валютного курсу у 2014 р. формувалася під впливом складної політичної ситуації у країні та розгортання воєнного конфлікту у східних її областях, що призвело до суттєвого знецінення гривні.

За 2014 рік гривня за офіційним курсом знецінилася до долара США на 48,71 %. Динаміка курсу гривні до інших світових валют відзеркалювала кон'юнктуру міжнародних ринків, на яких, зокрема, спостерігалися коливання пари євро – долар США. За підсумками 2014 року мало місце послаблення євро відносно долара США. У зв'язку з цим гривня за офіційним курсом за рік знецінилася відносно євро на 48,09 %. 2015 рік відзначився подальшою девальвацією гривні, що було спричинено складною політичною й економічною ситуацією у країні та посилено панічними настроями населення і бізнесу. За період 2008–2015 рр. офіційний курс гривні зріс відносно долара більше ніж учетверо, відносно євро – більше ніж утричі, відносно російського рубля – в 1,71 рази.

Національний банк України з метою зниження напруги, яка виникла у 2014–2015 рр. на грошово-кредитному ринку, запроваджував комплекс антикризових заходів, що знаходило відображення в монетарній політиці, яка зазнала кардинальних змін.

Так, у 2014 р. : було введено в дію механізм оперативного підтримання ліквідності банків, які мали вплив строкових вкладів фізичних осіб, шляхом проведення позачергових тендерів із підтримання ліквідності банків строком до 360 днів; здійснювалася підтримка ліквідності банків шляхом надання стабілізаційних кредитів; зменшено частку обов'язкових резервів, яка має формуватися банками на окремому рахунку в Національному банку України та поступово встановлено порядок формування і зберігання всіма банками обов'язкових резервів на кореспон-

дентському рахунку в Національному банку України; зменшено частку мінімального обсягу обов'язкових резервів, який має зберігатися щоденно на початок операційного дня на кореспондентському рахунку банків; уніфіковано залежно від строку залучення коштів нормативи обов'язкового резервування та замість восьми нормативів обов'язкового резервування встановлено два нормативи; дозволено банкам зараховувати в покриття обов'язкових резервів, що формуються та зберігаються на кореспондентському рахунку, частину залишків готівки в касі банку в національній валюті; здійснено підтримку ліквідності Фонду гарантування вкладів фізичних осіб шляхом надання кредитів; поєднано застосування адміністративних і ринкових заходів впливу на валютний ринок України.

У 2015 р. Національний банк України продовжував ґрунтовну роботу, яка надала йому змогу розпочати перехід до інфляційного таргетування вже у 2016 р. й наблизити інфляцію в Україні до цільового рівня.

По-перше, у відповідь на стрімку девальвацію національної валюти та відповідне прискорення споживчої інфляції в I кварталі Національний банк зробив монетарні умови достатньо жорсткими. Зокрема, у лютому-березні було вдвічі підвищено облікову ставку – із 14,5 % до 30 % річних. Це стало однією з важливих передумов формування відносно сталого дезінфляційного тренда, який, у свою чергу, дав Національному банку можливість розпочати в серпні послаблення монетарної політики. У результаті поступово було наближено облікову ставку із 30 % до 22 % річних.

По-друге, у 2015 р. Національний банк активізував підготовку для переходу до режиму інфляційного таргетування, за якого монетарна політика спрямована на забезпечення цінової стабільності. У серпні Правління Національного банку ухвалило проект Стратегії монетарної політики на наступні чотири роки, який має схвалити Рада Національного банку України. Цей документ передбачає траєкторію досягнення того рівня інфляції, який ми вважаємо оптимальним для України, а саме 5 %. Цільовий показник інфляції становитиме: 12 % – у 2016 р.; 8 % – у 2017 р.; 6 % – у 2018 р.; 5 % – до кінця 2019 року.

У рамках підготовки до нового режиму,

насамперед, було створено інституційні передумови для його функціонування. Національний банк отримав інституційну незалежність і законодавчий мандат щодо пріоритету цінової стабільності. Було покладено край домінуванню фіскальної політики над монетарною. Також налагоджено роботу Комітету з монетарної політики, прийняття Правлінням рішень із монетарної політики згідно з оголошеним графіком, щоквартальну публікацію Інфляційного звіту й системні комунікації з монетарної політики.

Водночас привели інструменти, механізми та процедури у відповідність до стандартів режиму інфляційного таргетування. На валютному ринку зберегли гнучке курсоутворення, запровадивши валютні аукціони для згладжування надмірних коливань курсу [5].

Висновки із зазначених проблем і перспективи подальших досліджень у поданому напрямі. Отже, Національний банк України активно здійснює діяльність за всіма напрямками, які притаманні діяльності центрального банку, намагаючись забезпечувати стабільність грошової одиниці України й захищати інтереси вкладників та інших кредиторів банків, виходячи із пріоритетності підтримки цінової стабільності в державі.

У процесі проведеного моніторингу розвитку банківської системи України було виявлено, що Національний банк України за період 2008–2015 рр. постійно збільшував обсяги випуску в обіг готівки за одночасного збільшення показника грошової бази. Національний банк України як центральний банк держави брав участь разом із банками у процесі емісії депозитних грошей через механізм грошово-кредитної мультиплікації. Одним з інструментів, які застосовував НБУ для стабілізації грошової сфери, були норми обов'язкового резервування. НБУ періодично вносив певні корективи у формування обов'язкових резервів, використовував стандартні інструменти рефінансування з метою підтримання ліквідності банків та сприяння стабільності банківської системи. За умови виникнення кризових явищ у банківській системі (2009 р., 2014–2015 рр.) відбувалось зростання як ставок рефінансування, так і облікової ставки. Динаміка показника офіційного курсу гривні до іноземних валют за період 2008–2015 рр. засвідчила суттєве зне-

цінення гривні відносно іноземних валют. З метою зниження напруги в банківській системі під час кризових періодів Національний банк України застосовував антикризові заходи. Загалом проведена робота за період 2008–2015 рр. дозволила йому розпочати перехід до інфляційного таргетування і наблизити показники інфляції у 2016 р. до цільового рівня.

Однак основна мета діяльності НБУ не досягнута, дестабілізація національної грошової одиниці продовжується, проблеми монетарної політики не вирішені. Ці питання потребують детального розгляду в напрямі вдосконалення грошово-кредитної політики.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про Національний банк України [Електронний ресурс] : Закон України від 20 трав. 1999 № 679-XIV : Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/679-14> (дата звернення: 1.02.2017). – Назва з екрана.
2. Бюлетень Національного банку України за грудень 2015 року [Електронний ресурс]. Національний банк України : офіц. веб-сайт. – Режим доступу: <https://www.bank.gov.ua/files/stat.pdf> (дата звернення: 1.02.2017). – Назва з екрана.
3. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 1.02.2017). – Назва з екрана.
4. Положення про деякі питання регулювання грошово-кредитного ринку [Електронний ресурс] : затв. Постановою Правління Національного банку України від 19 чер. 2012 р. № 248. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v_248500-12 (дата звернення: 1.02.2017). – Назва з екрана.
5. Річний звіт Національного банку України за 2015 рік [Електронний ресурс] Національний банк України: офіц. веб-сайт. – Режим доступу: <https://www.bank.gov.ua/files/stat.pdf> (дата звернення: 1.02.2017). – Назва з екрана.

REFERENCES

1. Zakon Ukrainy «Pro Natsionalnyi bank Ukrainy»: pryiniaty 20 trav. 1999 roku № 679-XIV [On the National Bank of Ukraine activity from July 20 1999, № 679-XIV]. Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/679-14> (accessed 1 February 2017) [in Ukrainian].
2. Biuletен Natsionalnogo banku Ukrainy za hruden 2015 roku [Bulletin for National Bank of Ukraine]. Retrieved from <https://www.bank.gov.ua/files/stat.pdf> (accessed 1 February 2017) [in Ukrainian].
3. Ofitsiyniy сайт Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy [Official site of State Statistics Service of Ukraine]. <http://www.ukrstat.gov.ua>. Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua> (accessed 1 February 2017) [in Ukrainian].
4. Polozhennia pro deiaki pytannia rehuliuвання hroshovo-kredytnoho rynku: pryiniaty 19 cher. 2012 r. № 248 [The provisions of the regulation on certain money market from June 19 2012 № 248]. Retrieved from http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v_248500-12 (accessed 1 February 2017) [in Ukrainian].
5. Richniy zvit Natsionalnogo banku Ukrainy za 2015 rik [Annual Report of National Bank of Ukraine for 2015]. Retrieved from <https://www.bank.gov.ua/files/stat.pdf> (accessed 1 February 2017) [in Ukrainian].

Л. В. Левченко, кандидат экономических наук, доцент; **Е. В. Гасій**, кандидат экономических наук (Высшее учебное заведение Укоопсоюза «Полтавский университет экономики и торговли»). **Мониторинг деятельности Национального банка Украины в условиях экономической нестабильности.**

Аннотация. Цель статьи заключается в комплексном исследовании деятельности Национального банка Украины в условиях экономической нестабильности. Статья посвящена мониторингу эффективности функционирования центрального банка с целью создания условий для развития банковской системы. В статье освещаются современные аспекты деятельности Национального банка Украины. **Методика исследования.** Решение поставленных в статье задач осуществлено с помощью таких общенаучных и специальных методов исследования: анализа и синтеза, систематизации и обобщения, диалектического подхода. **Результаты.** Рассмотрены особенности применения НБУ инструментов денежно-кредитной политики. Осуществлена оценка деятельности центрального банка на отечественном денежном рынке Украины. Определена позиция НБУ по стабилизации денежного рынка в условиях экономической нестабильности. **Практическая значимость результатов исследования.** В статье обосновано, что усовершенствование деятельности НБУ будет способствовать стабилизации отечественного денежного рынка. Основные научные положения статьи можно использовать в практике банков всех уровней банковской системы.

Ключевые слова: банковская система, денежная масса, Национальный банк Украины, норма обязательного резервирования, рефинансирование.

L. Levchenko, Can. Econ. Sci., Docent; **O. Hasii**, Can. Econ. Sci. (Poltava University of Economics and Trade). **Monitoring activities of the National bank of Ukraine in conditions of economic instability.**

Annotation. Purpose of the article is the comprehensive research of the National Bank of Ukraine in conditions of economic instability. The article is devoted to monitoring the effectiveness functioning of the central bank in order to create conditions for the development of the banking system. This paper presents modern aspects of the National Bank of Ukraine. **Methodology of research.** The objectives of the article implemented by using the following general and specific research methods: analysis and synthesis, systematization and generalization, dialectical approach. **Findings.** The study considers features of the application of the National Bank of Ukraine instruments of monetary policy. The paper focuses on the evaluation of the central bank in the domestic monetary market of Ukraine. The author determined the position of the National Bank of Ukraine on stabilization of the money market in the conditions of economic instability. **Practical value.** The article substantiates that the improvement of National Bank of Ukraine will help stabilize the domestic money market. The main scientific positions of the paper can be used in the practice of banks of all levels of the banking system.

Keywords: banking, money supply, National Bank of Ukraine, rate of compulsory reservation, refinancing.